

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

“Promoting Faith and Justice”

P.O.Box 37774

10101 Lusaka, Zambia

Tel: 260-1- 290410
E-mail: jctr@jesuits.org.za

Fax: 260-1-290759
Web: www.jctr.org.zm

29 January 2007

Mutende Mwane!

Anweba balongo bami, tubena kutendeka kipungu kikwabo mu kipwilo kyetu, kabiji kino ke kimye kyo tuvuluka buyanji bwa Nkambo yetu Yesu kilishitu. Tuvuluka buyanji bwa kwa Yesu pa moba makumi-aana kabiji mu kino kimye twafwainwa kwikala bantu bakulomba, kuzhikilwa na nzala ne kupana bya bupe. Kabiji nobe bena kilishitu, akino ke kimye kya kulapila ne kwaluluka kabiji ne kwinengezha bulongo kimye kyo tukasekelelanga kusanguka kwa Yesu.

Tuji bingi na lusekelo pa kwimutumina luno lusapwilo kabiji ne luketekelo amba luno lusapwilo lusakwimukwasha mu kino kimye kya kwaleshima. Twaketekela kuba amba musakunungapo pa luno lusapwilo pakuba bantu bakonshe kumvwisha mu mpunzha yenu. Mwakonsha kwingijisha luno lusapwilo pa kimye kya kulomba bunke, nangwa mu bitente nangwa mumabumba.

Lusapwilo lwa uno mwaka lubena kutala pa bumi bwa muntu byo akonsha kwaluluka ne kwalulula bijiji byo twikalamo ne kyalo kyetu. Kabiji mitwe ikwabo mu lusapwilo lwa uno mwaka ke kushinda lweseke, kwikala bantu baaluluka ne kubula kuzhachisha bakwetu.

Tubena kusanchila ba Fr.Kelvin Bwalya, ba patili batangijila kipwilo kya Uganda Martyrs mu nkambi ya Luanshya benengezhele luno lusapwilo. Kabiji tubena kusanchila balongo betu baji pa sukulu ya bupatili ku St. Dominic's Major Seminary ku Lusaka betukwashishe na mambo atuntulwilo.

Inge mukeba luno lusapwilo mwakonsha kwilutana pa: jctr@jesuits.org.zm nangwa www.jctr.org.zm.

Tusakwikala bingi na lusekelo inge mwitutumina milanguluko yenu kabiji ne kwitubula inge luno lusapwilo byo lwimukwashishe. Kino kisakwitukwashako mu kunengezha lusapwilo lwa kulutwe. Tubena kwimusanchila bingi pa milanguluko yenu yo mwatumine mu lusapwilo lwetu lwa mwaka wapwa.

Bupe ne mapesho a Lesa bikale ne anweba. Twasanta!

Amiwa,

Simson Mwale
Coordinator
JCTR Church's Social Teaching Project

Bitango Bitanshi: Mpitulukilo ya mu Mizhilo 26:4-10

Bitango Bya Bubiji: Loma 10:8-13

Mambo Awama: Luka 4: 1-13

KUSHINDA LWESEKO

Anweba balongo bami tubena kutendeka kwaleshima, kimye kyo tuvukuka buyanji bwa nkambo yetu Yesu Kilishitu. Kwaleshima ke kimye kyo twafwainwa kwipesa-pesa bulongo mu bumi bwetu kabiji ne kulondela yesu kilishitu mu bukishinka. Bantu bamo bamba amba inge muntu wakajilwa wakonsha kuja ne nsono. Akino kibena kulumbulula amba inge muntu wakajilwa wakonsha kuba ne bitu byatama pakuba amwenemo bwikalo. Lweseko javula lwiya ku muntu wakajilwa kabiji uno muntu wakonsha kusala kintu kiji kyonse kyawama nangwa kyatama na mambo a kukeba kufuma mu lukatazho. Mino atweba nobe beena lesa twafwainwa kulondela kilishitu bwa shinjile lweseko (Luka 4:13) kabiji kechi twafwainwa kuswisha bintu byatama ne. Mulwanyi kechi wikala ku muntu wa mushinda ne.

Bitango bya leelo bibena kwituvulula kusala pa byawama ne byatama. Yesu washinjile diabola kabiji twaumvwa kuba amba Diabola wamushile panyuma ya kumweseka jisatu. Lesa witupa maana pakuba tusalenga pa byawama ne byatama mino javula uno bupe kechi twibwingijisha bulongo ne. Lweseko kechi lusala ne. muntu yense ekale mulumendo, munonshi nangwa muntu wa byepi bonse bakonsha kwitweseka kwi diabola. Na mambo a buyanji muno mu Zambia bantu bavula baji mu lweseko lwa kukeba bwikalo bwawama. Na mambo a buyanji: bulalalale, bwivi, mazhika-kanwa ne bintu bikwabo byatama byavujilako. Aba bantu babula kuba bino bintu byatongolwa javula twibaseka mu bijiji byetu ne kwibamona kukosama. Mino nangwa byonkabyo, balongo bami twayai tulangulukepo palweseko lwa nkambo yetu Yesu kilishitu.

Yesu mu lweseko lutanshi, bamwambijile amba, “inge wi mwana Lesa, ambilai ano mabwe aluke ke shinkwa” (Luka 4:3). Mino yesu wamumweshweshe amba muntu kechi bwikutatu shinkwa yenka ne. Yesu ubena kwitufunjisha amba muntu kechi wafwainwa kukeba bya kumubiji byonka ne. kabiji kuji ne bantu bamba amba kwikala buloongo kana muntu ujina maali. Twafwainwa kuyuka amba kuji bintu bya wamisha kukila maali nangwa bunonshi. Bantu bavula leelo jino babena kuba ne bintu byatama na mambo a kukeba maali. Na mambo a kukebesha maali, nangwa bintu bya kumubiji, bantu bamo bakankalwa ne kuta maana ku bintu bikwabo. Aba bonse baji na bifulo mu kafulumende kechi bafwainwa kukeba maali onka ne mino bafwainwa kwingila nkito ibapele bantu nabiji kuleta lupimpu mu bipatela, mu masukulu, kupa bantu meema awama ne kuleta lupimpu.

Mu lweseko lwa bubiji, Yesu babena kumweseka na mambo a bulume nangwa ngovu yo aji nayo. Kabiji ne luno lweseko luji ne pakachi ketu. Bantu bavula babeena kukeba buntangi kabiji bamo babena kwingijisha ne mashinda atama. Kulwila ngovu kumweka kikatakata pa kimye kya kusala bantomesha ba munzubo ya mizhilo. Bantu bamo bepaya ne bakwabo na mambo a buntangi. Bakwabo, na mambo a kutemwa buntangi ne kwiitemwa abo bene bakankalwa ne kupimpula mizhilo ya kyalo. Mingilo yo twapewa kechi ya kumwenamo mfweto yonka ne mino twafwainwa kwingijila bantu. Bantangi mu bipwilo, kafulumende ne bonse babena kwingijila bantu bafwainwa kwiipuzha amba, mingilo yo tubena kwingila tubena kwingijila bantu nyi tubena kwingila na mambo a kukeba bwikalo bwetu?

Mu lweseko lwa busatu, yesu babena kumwambila inge wi mwana Lesa, itayai panshi kufuma pomuji mambo binembelo byaamba amba bebakambizha ba Malaika babo ba

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Web : www.jctr.org.zm

kwimulama, kabiji amba mwa ketuntula ku jibwe. Mu kyalo kyetu luno mwamweka nobe muji mikambizho ya kuba amba, muntu inge waingila bya kukumya usakuyukwanyika kabiji bantu bavula basakwiya ko aji. Mino mingilo yo twingila kechi yafwainwa kutwala bumuntu bwetu kulutwe ne mino mingilo ya mwine lesa. Kyanema ke kutala mu bumi bwetu ne kumona kyo twaikela beena kilishitu. Twaikala bena kilishitu mambo twatemwa Lesa nyi? Anyi twaikala bena kilishitu na mambo a mfweto. Bena kilishitu twafwainwa kutemwa Lesa wetu mu bukishinka.

Kino kimye kyo tubena kuvuluka buyanji bwakwa Yesu, twayai tumone mukachi ka bumi bwetu kabiji ne kwita Yesu Kilishitu amba ekale ntangi wetu mu kushinda lweseko. Baloongo bami, twayai tulondele yesu kilishitu ao nangwa ba mwesekele mu bintu byavula mino kechi waswishishe nangwa lweseko lumo ne. Twayai twikale bantu ba kunyemena kwi Yesu kimye kyonse inge tukeba kushinda lweseko mambo Lesa kechi uketuleka nangwa kwitusha bunke ne.

MEPUZHO A KWISAMBA MU BITENTE

- Mushinda lweseko mukachi ka bumi bwenu nyi?
- Lweseko lwa nkambo Yesu kilishitu lwitufunjisha ka mu bumi bwetu?
- Bintu ka byo twakonsha kuba mu kitente kyetu na mambo akufumya bakwetu baji mu lweseko ne bubu?

KISELA

Mweshai mu kisela kyenu bisemi bibiji. Mu kisemi kitanshi, mweshai kuba amba bantu bekalamo bayuka kutanga kabiji batangapo ne mabuku amo mo bafumya mashinda a kutekelamo kajo, kuvwala ,kabiji baji ne tumalama twa mukuboko ne maali aavula. Panyuma ya kumwesa bino, mweshai kuba amba maali apwile ne buyanji bwatwelele mukachi ka kino kisemi. Mu kisemi kya bubiji, mweshai bantu baji na lusekelo kabiji babula lunkumbwa na mambo a bintu baji ne bakwabo. Kabiji basanchila ne Lesa pa bintu byo baji nabyo. Akino kisemi kyanonkele biingi kulutwe mambo bajinga bantu bekepesha kabiji bajinga ne lwitabilo mwi nkambo lesa.

MALOMBELO A BEENA KILISHITU

- Anweba Lesa tubena kulombelela aba bonse baponena mu lweseko na mambo a buyanji pakuba bakonshe kubwela komuji ne kumona amba ngovu yenu ibena kwingila mu bumi bwabo nangwa muji makatazho. *Nkambo twalomba. Twapopwela mumvwe malombelo etu.*
- Nkambo tubena kulomba ngovu ya kushinda lweseko kabiji ne kwikala bantu ba kishinka. *Nkambo twalomba. Twapopwela ...*
- Anweba Nkambo Lesa wetu tubena kulombelelako bantangi bonse mu kyalo kyetu pakuba batangijile bantu mu bukishinka.

Bitango Bitanshi: Ntendekelo 15:5-12, 17-18

Bitango Byabubiji: Filipu 3:17-4:1

Mambo Awama: Luka 9:28-36

BETWITA KWALULULA BWIKALO

Bantu bavula bayuulwa na lusekelo ne kisangajimbwe nge baikala nangwa bapota kintu kipya. Kabiji bakebesha bingi kweseka nge akya kintu kibena kwingila bulongo. Kana milanguluko ya byepi yikala mu muntu wupota motoka yipya nagwa kinga nangwa kijimba inyi kampe nzubo. Bantu bafwainwa kusangalala kya kine kine nge baikala na kafulumende mupya ne buku wamizhilo wupya kabiji nengabeno yamali(budget) yi pya. Bantu bakonsha kusangalala kya kine kine inge abino bintu bipya byaikala byawamisha kukila abya byakala. Juba jalelo betwita kulanguluka ne kumvwisha pa kupipulwa kwa Yesu ako kutala palukumo lwannji.

Mubitango bitanshi mubuku wa ntendekelo twaumvwa Lesa byo atwelele muluvwangano ne Abalahama, “shetu mulwitabilo”. Mubitango bya bubiji Pawulo wiitubula amba kufikizha kwaluno lumvwangano luji mwi Yesu. Kabiji mumambo awama betubula Yesu byo alukile keungi byo alombelenga ku bashanji. Abino bitango bisatu bibena kwamba pakiyukilo kyayesu.

Bino mubumi bwa Yesu wa pano panshi Bantu bavula bakankelwe kumuyuka. Mulungu wapwa twaumwine jjabola, satana byo ambijile Yesu amba “Inge wi Mwana Lesa....” (Lk. 4:3). Pakachi kabantu abo bakebelenga kumuyuka Yesu waalukile ke ungi ne kwiisolola amba ye mwana Lesa (Lk. 9:35). Kabiji kumwekana kwa Mosesa ne Elizha (Lk. 9:33) kitubula kufikizha kwa mizhilo ne bangauzhi mwi Yesu.

Kwaaluka kwakwa Yesu kwaletela Bantu kuyukishatu bukine wakwa Yesu. Awa wuwame waumwine bana babwanga wafwayinwa kwikala ne kwi atweba. Akino kibena kulumbuluka amba nge twakumana Yesu atweba twafwayinwa kumuyukisha kechi kubwelulukangatu mubyambo byotumvwa kimye kyonse ne. nanchi kimye kyonse inge twatambula Kristu mu nsakalamenta twafwainwa kwikala baalupimpu. Kimye kya Lent kitukwasha kutala pabumi wetu nekwipima inge tubena kwalulukanyi ne.

Kumapuzha apusana pusana amuno mukyalo kyetu Bantu babena kukebeshatu amba bintu bikale bulongo. Bijiji byonse mumapunzha byasakishatu amba bintu bikale bulongo. Bumi bwetu wa lwitabilo bwafwainwa kwikala wapimpulwa. Tukebeshatu bena kristu balumbuluka ne bakine. Bamafumu ne bitumbafumo nabo bafwainwa kwikala babukishinka kabiji bafwainwa kumona amba bamatangi bamukyalo babena kufikizha milaye yabo. Kine kine twakebeshatu bamatangi betu bekale babukishinka, neba bololoke nebakwingijila Bantu.

Nanchi, abwabwikalo wakwiipata, wa misalulula ne wakwiita mazhima bwalinga kupwa. Bunonshi wakyalo wafwainwa waya palutwe pakuba buyanji wupweko. Kechi twafwainwa satwikala “bakalombatu” ine. Bakulumpe bambaamba, “nzala yipwatu kupichila mukwingila, kechi mukulombalomba ne”. Kabiji bambaamba, “mwana wakishale bujijila panshi”. Aye walinga kujima inge usaka ekale bulongo. Kabiji buku wetu wa mizhilo naye walinga kumupimpulwa pakuba bwikalo wabantu nekisho kyabo bebinemeke.

Abino bintu byonse byalinga kupashana nakwaluluka kwa Yesu posotu kupichila mulukwashi lwa Yesu. Kristu yefwainwa kwikala muchima wabintu byonse bya mubwikalo wetu. Mubumi wa Yesu tumonaamba aye walulwile bumi wabantu bavula: balwazhi, bampofu ne bonse bandengamambo.

Nobe bena Kristu twafwainwa komona mubumi wetu bintu bibena kukebwa lupimpu kabiji ne Bantu babena kukeba bukwashi pakuba bapimpulwe. Mukino kimye iyai tweseke kuba bintu abya byobamona Bantu amba kechi byakoshenka ne, nobe, kwita mulwanyi bobo kukajo kamute, kupana kintu kyamutengo ku bakajilwa, nangwa kusendapo mwana wanshiwa nakumusunga. Mukuba kino bumi wetu wusakupimpulwa kabiji ne bumi wabantu bangi. Kine kine, nabukwashi wa Kristu, mibiji yetu yabundengamambo yisakwaluka keyalukumo (Fwil. 3:21).

MEPUZHO AKUSHILANGANA MUBITENTE

- Banganyi mubijiji bya bwikalo wetu babena kukebebwa lupimpu?
- Bintu byabyepi bibena kukebebwa lupimpu?
- Inge atweba tusakubapo ka muuno mwaka pakuba bwikalo wetu waluke?

KAKISELA

Kwikale muntu wamukazhi nangwa wa mulume wanyana. Kechi wiilama bulongo ne, kabiji ubelabela. Bavula bamuchinenga mambo ununka bibi. Inge ubena kwenda mujishinda, banyike bamulondelenga panyuma nakumuseleka. Bena kristu bamulondele panzubo kabiji bamupotele bivwalo, kajo, kabiji bamufunjishe bwikalo wawama wakumubiji. Apimpulwe, amweke bulongo kumenso abantu kabiji bonse bomvwe bulongo.

MILOMBELO

- Anweba Nkambo twalombaamba mwitupeko menso ne matwi apya pakuba tumonenga ne kumvwa kujila kwa bayanji. Twapwopwela mumvwe milombelo yetu...
- Anweba Nkambo twalombelako bamatangi betu bonse pakuba bekale na michima yakwakama Bantu babo, kabiji bapimpulwe nebwikalo wabo. Twapwopwela mumvwe milombelo yetu....
- Anweba Nkambo tubena kulombelelako bakajilwa ne bayanji bonse pakuba mwibape byoba bena kukajilwa mubumi wabo. Twapwopwela mumvwe milombelo yetu....

Bitango Bitanshi: Exodus 3:1-8, 13-15

Bitango Bya Bubiji: 1 Kolinda 10:1-6, 10-12

Mambo Awama Luka 13:1-9

KWALULA KYALO KUPICHILA MU BWIKALO BWA MUNTU

Bintu inge kechi bibena kwenda bulongo ne kikatakata pa mingilo, bantu kechi bomvwa bulongo ne. Bamo baleka ne kwiya mukwingila mambo mfweto yatama. Javula bino bimweka ku bakwetu bengila mu kafulumende. Inge bana ba sukulu abo kechi baya ne mukuja ne inge paji bintu byatama pa sukulu. Kimye kimo baya ne mukushinka mu mikwakwa mambo babena kukeba amba lukatazho lupwe. Bakwabo lelo jino kechi basekela ne, na mambo a kubula kupimpula mizhilo ya kyalo. Bantu bamo bakizhingila mambo kechi bebasajile kwikala ba ntomesha mu nzubo ya mizhilo ne. Bantu bamo balobela ne bakwabo ku kije na mambo a bukaji. Byubilo byo twatongola pano bimweshwa kuzhingila kwa bantu inge paji kyatama.

Leelo ke mulungu wa busatu kabiji mu uno mulungu tubena kumvwa na mambo a kulapila ne kwikala bumi bwawama. Kintu kyanema mu uno mulungu ke kimpulwa bwikalo wetu pakuba twikale bena kilishitu bakishinka. Bitango bya lelo bibena kwitufunjisha amba tulapile kabiji kulapila kwalumbulula kwaluluka nangwa kuleka mashinda atama. Muntu inge uji na kilonda kechi wafwainwa kwikalatu ne kana waubapo kimo pakuba kino kilonda kipwe. Kulapila kechi kwambatu mukanwa ne mino ne mu byubilo. Inge twalapilatu mukanwa twakonsha kwikala nobe muntu waiba lamya yabene wayaa ne kukilapilo kwakubula kubwezha lamya ya bene ne.

Bitango bitanshi, bibena kwitubula na mambo a kwaluluka kwa Mosesa panyuma ya kusambakana Lesa mu kipupu kya mujilo. Mosesa wajinga na bintu byo akebelenga kuba, mino twaumvwa amba kimye kyo asemekene Lesa kechi wakwachile nangwa ku nsono ne. Lesa ubena kwitubula patoka amba, waumvwa kujila kwa bantu banji kabiji kechi usa kwibashatu bunke bwabo ne. Lesa wisolwele kwi Mosesa kabiji ubena kwi solola kwi atweba bonse kabiji mukuba kino lesa ubena kwitumweshwa butemwe bwanji. Onkao mambo twafwainwa kulapila ne kwaluluka mu bwikalo bwetu ne byubilo byetu. Mosesa wamwene kipupu mino wakataine ne Lesa. Atweba kipupu kyetu ke bayanji, balwazhi ne baji mukaleya. Twafwainwa kukwasha bayanji, aba bonseabela ne baji mukaleya. Lesa ubena kukeba amba tulapile ne kwaluluka.

Lesa wamona buyanji bwetu muno Zambia, nabiji kubula mingilo, bikola nobe munzenzempuya, kutoma meema atama ne mfweto yatama. Lesa waumvwa kujila kwa bena Zambia. Mino twafwainwa kwikala bantu ba luketekelo amba Lesa usakwitufumya mu buno buyanji byonka byo afumishe bena Isalela mu buzha. Lesa ukeba amba etufumye ku bubu, mino twafwainwa kwikala bantu baji na kizako mu kukumbula ku mingilo ya kwa Lesa. Lupimpu lwafwainwa kutendeka ne atweba bena kilishitu apa bino tupimpule aba bantu babula kuyuka Nkambo Lesa.

Mambo awama abena kwituvulula na mambo a kulapila kabiji bitango bibena kwitubula amba inge ne anweba mwabula kulapila, anweba bonse mukonaika. Kabiji kishimpi kya kichi kya mukuyu kibena kwitufunjisha amba, kechi kya pangile bipangwa ne kufwanyikizha bubu ku bantu babula kupanga bipangwa. Bubi ke kubula kufikizha bintu byo twafwainwa kwingila. Kulapila ke kuvula bumuntu bwakala ne kuvwala bumuntu bupya.

Lesa ukeba kwitukasulula ku buzha nobe Mosesa. Kintu kyanema ke kumona bintu byo tubula kufikizha mubumi bwetu. Kimye kimo tukankalwa kufikizha mambo a moyo, lunkumbwa ne kubula kwi lekela mambo. Atweba bonse twafwainwa kwingijila pamo, kabiji kechi twafwainwa kutala pa mulaka wa muntu, myaka ya kusemwa nangwa kifulo kyo baji nakyo ne. Nangwa tubena kufunda na mambo a kulapila mino twafwainwa kuyuka amba kulapila kechi kwafwainwa kwikala mu juba jimotu nobe kwambula malaiti nangwa kulaba kwa jinso ne. Muntu winengezha kulapila wafwainwa kuleka bintu byakala. Mino muntu wafwainwa kwaluluka byepi? Patanshi muntu yense wafwainwa kufumya bintu byatama mu bumi bwanji. Inge muntu uba mazhika- kanwa ukeba kulapila wafwainwa kuleka uno musango watama. Twayai bonse tulapile bubu bwetu kabiji twikale bantu baaluluka.

Inge twalapila twafwainwa kwikala bantu bakishinka kabiji ne kumona bintu byo twakankalwa kufikizha. Inge muntu walapila wafwainwa kufuma ku buzha bwa bubu. Twayai twikepeshe mu kino kimye kyo tubena kuvuluka buyanji bwa nkambo yetu Yesu Kilishitu kabiji twayai tulapile ne bubu bwetu kupichila mu sakalamenta ya kilapilo.

MEPUZHO A KWISAMBA MU BITENTE

- Buwame ka buji mu kulomba lulekelo lwa mambo kubantu bakwetu kabiji ne kwi Lesa? N'ganyi buwame uji mu sakalamenta ya kilapilo?
- Ng'anyi bintu byo twafwainwa kuba mu kijiji kyetu pakuba twikale bantu bapimpulwa ne kwaluluka?
- Bintu ka byo twafwainwa kupimpula mu kyalo kyetu?

KISELA

Mweshai kisemi kibena kupita mumakatazho na mambo a mwanamulume nangwa mwana mukazhi kitomi. Kabijij mweshai kuba amba bakazhi nangwa balume, bana ne bantu bo bekala nabo pa kijiji bejizhanya na mambo a byubilo byabo byatama inge batoma. Mweshai mu kibese kya bubiji amba uno muntu wapulukile mambo washu akafwe namalwa kabiji kino kibalengejile kuleka. Kabiji mweshai kuba amba byo balekele bantu bonse pa nzubo baasekejile bingi kabiji beba tundaikile bingi. Bwikalo bwa uno muntu bwa lekele kutoma waalukile kabiji bakomene ne mulwitabilo.

MALOMBELO

- Anweba Lesa, tubena kulombelelako bantangi ba bipwilo pakuba bekale ba kishinka mu bwikalo bwabo. Nkambo twalomba. Twapopwela mumvwe malombelo etu.
- Anweba Lesa, tubena kwi lombelako atweba bene pakuba twikale bapimpulwa kabiji bantu babena kuya ku kilapilo pakuba twikale bantu baji na butemwe. Nkambo twalomba. Twapopwela mumvwe malombelo etu.
- Anweba Lesa tubena kulombelako bantu bonse babula kwimuyuka ne kwimwitabila pakuba babwele ko muji. Nkambo twalomba. Twapopwela mumvwe malombelo etu.

Bitango Bitanshi: Yoswa 5: 9, 10-12

Bitango Byabubiji: 2 Kolinda 5: 17-21

Maambo Awama: Luka 15:1-3, 11-32

IKALAI BAKASULUKA MUKULEKELA MAAMBO NE KUMVWANG'ANA

Kishimpi kabiji ne jishimikila jo twaumvwa mu maambo awama juuba ja leelo bya yuukanyikishatu kwi atweeba boonse muno. Twaumvwa javula sa bebiingijisha mushiinta ya kwi tukonkomeesha kwileekela maambo ne kuleeta lumvwang'ano. Kyuubilo kya ba shaanji kulekela mwaana mambo mukino kishimpi kikonsha kuleeta mitotolwelo ku aba baantu bakonkomesha mulingaanya wa kubweenzyamo. Na bino, lusaangalalo lwa mwaana waleekejilwe mambo kechi lwafyamika ne. Nobe bena Kilishitu, twafwainwa kwiikala na michima ya kwilekela mambo ne kwiibweezya. Mu mutuundu wa ki Chewa baamba amba, "Coipa citsata mwini", ko kulumbulula amba, awa ubuula kuleeka byataama, juba jimo ukataambwila "mfweeto" yanji.

Mu bitaango byeetu bitaanshi bya leelo byafuma mu buuku wa kwa Yoswa, twaumvwa jishimikila ja ba Yudeya abyo bafuminenga ku Egipta. Yoswa waamba amba, "Lelo nemufumya bumvu bwitupele bena Egipta (Yoswa 5:9), kimweesho kya kulubukwa ku ba Yudeya. Kabiji nayo nkalata ya kwa Paulo mutumwa kwi bena Kolinda ibeen kwitubuula pa mambo a kwiiya kwakwa Kilishitu ne kwitupwiizhya pamo nobe kitemwa kimo. Paji ng'ambilo ya kwamba amba ayino yonse yajiinga miingilo ya Leesa pa kuuba amba twiikale pamo nanji. Jishimikila twaunvwa mu mambo awama ina kulondolola byoonse bino mu kwiipipisha.

Naanchi byo tubena kufweenya kubwiipi kwa juba ja Pasaka, kyaanema kwi atweeba bena Kilishitu kwikoonkomesha kuya kukilapilo. Awa mwaana waonawine bunoonshi bwa bashaanji mu kishimpi kyeetu kya leelo wikenketele ne kutana amba biintu kechi byaajinga buloongo ne, ne byo wa bwelele kwi bashaanji. Kyamukumisha nakuuba biintu byaishile kwikala buloongo kukila byo wa ketekejilenga. Naanchi aluno ke lufunjisho kwi atweeba kuba amba twafwaainwa natweeba kusambakana na kishiinka, tuumvwe kijikila pa mambo o twa leenga ne kuya kukilapilo. Kabiji twafwainwa kuyuka amba leesa pakulekela mambo kechi utala pa bukatampe nangwa kuvula kwamaambo o twalenga ne. Inge twikepeshatu ku meenso aanji ne kulapila, uketutambwila.

Mukusaanchila buwaame bwa shaanji, nachi natweeba baana twafwaainwa kulekela mambo bansemi betu. Biji nobe songwakazhi bamunemeka pamuchima, nangwa amba nsongwalume upeepa majaamba ne kutoma maalwa, bansemi naabo bafwaaina kuteeka muchiima ne kulekela mambo awa mwaana wileeta na kwi leekela mambo. Buutemwe bwa bansemi bwafwaainwa kwi pasha na buteemwe bwa Leesa pa baana aanji.

Biji nobe kishiimpi kya Babeemba kikonkomesha kuba amba, "Umwana Kasembe, kakukoma wakobeka", kulumbulula amba, Mwana uji nobe kapasa, nangwa kakuteeta byeepi, usakwikatola ne kwikakobe pakipuzhi. Mu ki Chewa namo, baamba amba, "Cibale ndi litsiro, siciasansika", kulumbulula amba inge buteemwe bwa mu kisemi kyatama, kechi bukoonsa kwibuwamisha ne. Na bino, twafwainwa kwikala baamo mu bisemi byetu, kikale mu buyaanji naangwa mu lusaangalalo.

Kintu kikatakata ke kya kwilekela mambo. Pakuuba amba tuube kino kiintu, twafwainwa kwiikala baantu babuteemwe ku bakweetu. Inge lupaato lo lwayuula, biintu byaatama byo tukatambwilaangatu. Mukwipipisha, pakuuba amba buumi bweetu bukanjile peulu, tusakusaaka bakweetu.

Nabyonkabyo, bantanji mu biteente byeetu ne mu ma Palishi yetu bafwaainwa kwikala na muchiima wa kutambwila aba beeya na kwilekeela maambo. Inge twamona amba mukwetu mwina Kristu ke utweele mujishinda jikwabo, twafwaainwa kulwiisha kumubweezhya mujishiinda ja waama.

Kuzyachisha ne kuta atama kubena Kristu bamusaango uno kechi kisakwitukwasha kwi bakiingya ne. Naanchi kino kisakuleengela amba abaano bena Kristu bakaane ne kubweelela bujishiinda ja waama. Nobe, tuji na bimweesho byaavula bya baansemi babaluume kunyeema kisemi kyaabo panyuma yakutambula mfweeto yo bainjijile (Pansion). Bakwaabo baileenga konauna aano mali kubana bakaji bakwaabo ne kubweelatu apa maali apwa. Nachi inge bintu byamusaango uno bitubikilwa, nkito yetu nobe bena Kristu ka? Kwikalatu ne kuseka bakwetu kechi kisakukwasha ne. Kanatu twatwelamo ne kukwasha bisemi byamusango uno mumashinda apusana pusana.

Akino kishimpi jikwabo kibena kwaamba ne pa baantu aba batala pa bwiikalo bwa mukaleeya. Kishiinka ke kya kuuba amba bwiikalo mukaleeya bwataama, kabiji aba batala pabakaili bafwainwa kuyuka amba nkito yaabo kechi yakuyanji aba baantu ne, ne bino ke ya kwibawamisha pakuuba amba ba kabweela mumiizhi na maana awama. Kabiji inge bakasulukwa, twafwainwa kwibatambwila buloongo kumizhi yetu. Inge ne, bakasakaanga kumpuzha kobakebaswa. Nanchi byo tumweena kuba amba babweela jikwabo mukaleeya.

Ne kwi aba baji mu buntangi bwa kafulumende, bafwainwa nabo kufundako aluno lulekelo lwamambo lwamwesheshe shanji mu kishimpi. Mwina Kristu wafwainwa kumweesha abino biintu bya bwina Kristu bwanji kuji konse ko aji. Kujing'ambilo ya kwaamba amba, kichi kimo kiji namasuku ataama kileenge puunzhya yoonse kwikala na bipaangwa byatama. Aji yense, akambangatu amba awa mushiji ufuumya bipaangwa byaasamuka. Kimotu inge mwina Kristu kechi ubena kumweshwa bwina Kristu bwanji ne, bakambangwa amba boonse bena Kristu byo baji. Nachi twayaayi tumweeshe buteemwe ne kwilekela maambo atebeene nabeene kuji koonse ko tuji.

MEPUZHO AKULANGULUKAPO NE KWIFUNJISHAPO MU BITEENTE

- Naanchi nakasuuluka kuleekela maambo boonse aba baantamisha nyi?
- Naanchi lkiika mbenakuba paku kwaasha aba baji mukaleeya?
- Naanchi tubena kubapo ka pa aba baantu baleeka bena kwaabo namaambo akuba mukwabo bamukwata nakikola kya muzezempuya?

KISELA

Bikaayi kisemi kibeena kwiikala buloongo mubusaangalalo. Mino mukino kisemi, lekayi mwana umo namaambo abakwaabo unyeeme panzubo nakuya bakwila buumi bwa buntengamaambo. Panyuma ya myezhi uno mwana ulanguluke pabuumi bwaanji ne kubweela kunzhubo nakwilekela maambo. Kabiji bansemi naabo bamutaambwile nalusaangalalo.

MALOMBELO AMUBITENTE

- Anweeba nkaambo tubeena kuloomba naamba twiikale bakwatankana mu maazubo eetu ne mubiteente. *Nkambo twalomba! Twapopwela mumvwe malombeloetu!*
- Tubenakulombelako ne boonse aba banakuyaanda namusoongo wa kikola kya muzezempuya amba mwiba kosesho mukiketekelo kyeenu. *Nkambo twalomba! Twapopwela mumvwe malombeloetu!*
- Nkambo, tubena kulomba naamba mupashi wenu wiikile ne kwitutangijila mu ino shita ya kwaleshima, kufika ne po tukasekelelanga juba ja Kusanguka kwenu. *Nkambo twalomba! Twapopwela mumvwe malombeloetu!*

Bitango Bitanshi: Isaya 43:16-21**Bitango Bya Bubiji:** Bena Filipayi 3:8-14**Maambo Awama:** Yowano 8:1-11

KECHI UZHYACHISHE MUKWENU NE

Boonse twikuumvwapo kala kintu kya kuba amba baantu bakwata muuntu walenga maambo ne kumupuma naangwa amba kumusoka poso wafwa. Mu byaalo bikwaabo, naketekela kuba amba twaumvwapo kala muntu bamwiipaya nakumwasatu mabwe namaambo akumukwata mubukende. Baantu bavuula, banyemena kuzhyachisha bakwabo inge batanwa mumambo. Kampe balaangulukan ng'ambilo iji nobe ya Ba Tumbuka ya kwamba amba, "Uheni ngwa banyako", kulumbulula amba buubi bujitu mubakwenu. Javuula, tuuba bukiji kumona buubi bwabakwetu ne kusakishatu amba bazhyachishwe.

Bino natweeba twafwainwa kwitajijisha ne kumona biintu byo twabula kuba, biji nobe kukana kwikala bakishinka kubenakwetu, kubula kufunjisha bwina Kristu bweetu kubana.

Juuba ja lelo, ke juuba ja mulungu utano mu kwaleshima, kabiji mumooba aacheche abena kwiya tukasakelelanga ne kubijika byafyamika bya lwitabilo lweetu : buyaanji, lufu ne kusanguka lwa kwa Yesu. Mooba makumi atano o twaji kwingezyaga abena kwiiya kumpela, nshinta yawama kwi atweeba bena Kilishitu kwitajijisha ne kulaangulapo pa buumi bweetu bo twiikala kabiji ne kwilekela maambo.

Mu bitango byeetu bitanshi, Isaya ubena kwitubula pabutemwe bwa Leesa abo wutumweesha mubyuubilo byaanji nabiji nobe kuleenga jishinda pakizhiba. Akino kina kwitubuula amba kafwaako kiketufuuma kubutemwe bwanji. Leesa wakoonsa kukiingya buumi byeetu kikatakata inge twalapila buubi bweetu kwi aye. Mu ki Beemba muji kishimpi kya kwamba amba, "Akabwelelako Kalalya", ke kwamba amba kubweela kubyatama, ujiwa. Naanchi lelo tubeena kwitwa kuuba amba tufuume kubuubi ne kulondela jishiinda jawaama. Biji nobe inge twibangivi, twafwainwa kuleka kwiba, bukeende ne byoonse byatama byo tuuba twafwainwa kwibileka. Mu buuku wa Isaya 43: 19, nkaambo ubeena kwitubula kuba amba usakwituletela kiintu kyakatataka. Naanch mu ano mooba ashalaako, twayayi tulapile ne kushinkula michima yetu pakuuba amba akya kiintu kitulaya leesa kiiye nakwikala mumichima yetu. Naangwa twamutamisha mooba avula, leesa kechi unakwituzhyachisha ne, mino ukiji ubena kwitumweshwa butemwe bwaanji kupichila muma sakramenta o witupele nabiji sakramenta ya kilapilo.

Ne atweeba pamuuntu pamuuntu twapusana. Bakwaabo baji nobe mwina ngauzhi Yowani awa amba wafuunjile bukiji ne kulapila, kabiji ne kusekelelamukijilo kya Leesa. Kabiji atweeba bakwaabo tuji nobe Petelo awo amba kyaamushupilanga kuswa biintu byaavula ne kwitabilatu mwi Leesa. Mino kintu twafwainwa kuyuka ke kyakuba amba Lesa kechi ukakoka nakwitutambulwila ne. kiintu kikatakata ke kya kwikepesha ne kuleeka Mupashi wanji wazhila kwingijila mwi atweeba.

Mu maambo awama a kwa Yowano, twaumvwa jishimikila ja kwa inetu awo amba makwachile nakuuba bukeende. Kiintu kya kukumisha ke kya kuuba amba kechi batoongolapo wamulume ne. Kino kimweesho kya kuluba kwikala na bulinganya pe bana babalume ne banabakazhi. Akino ne lelo jonka kyubikwa mumazubo etu.

Jikwaabo ke kya kuuba amba tuji na baana babalume bavuula bafuunda kukila baana babakazhi. Ne tufulo twavula, bana babalume bobasenda. Akino kyaleengela na baakazhi bavuula kwitweezya mubulalalale, bakwaabo naabo bebaseenda mubyalo byabazuungu nakwiingila mwingilo wauno mutundu. Akino kyatama kya kine kine. Twafwainwa kupana mushiingi ku bainetu ne miingilo yo beengila mambo naabo baneema. Tuvuluke, inge wafuunjisha mwana mukazhi, ninshi wafuunjisha kyaalo kyoonse.

Mukuumbu wa kwa Yesu kwi aba bazhyachishenga auno inetu bakwachile mubukende ke kimwesho kwi atweeba amba buumi bwa muuntu bwaneema. Akiino kyuubilo kibeena kwiitupa mwiingilo wa pakutaala pa bukankutala bweetu mu mwiingilo wa Leesa. Kuji Ng'ambilo yaamba amba, "Inge twasaambakana muuntu wa byuubilo byawama, twafwainwa kusaanchila Leesa; kabiji inge twasambakana ne yeba wa byuubilo byawama, twafwainwa kulaangulukapo pa bundenga mambo bwetu". Mu bukiine, twafwainwa kuleeka kuzhyachisha bakweetu poso twikeneta nakumona inge byuubilo byeetu bya olooka. Akino kiintu twikimona ne mu bantaangi beetu bamukafulumenda aba amba baambatu pabakwaabo inge baatamisha, ne kubula kumweeka inge mukwabo wauba byawama. Naanchi pakuuba amba twikale buloongo boonse, twafwainwa kukwatankana.

Nakuluundapotu, Yesu witukoonkomesha na kwitubuula amba kechi wituzhyaachisha na maabo akuvuula kwa buuntenga mambo bweetu ne. kuba biintu byaaswa michima yetutu, ke kukaana Leesa amba etutangijile. Aye leesa mwiine usaka amba twikale nalusaangalalo boonse pamo nabakweetu. Kechi alwa lusaangalalo lwakusangalala ateeba buunketu ne. biintu byatama bijitu koonse konse, mino byonkabyo Yesu wibikaine, ne atweeba twakoonsha kwibikana. Nobe ng'ambilo ikwabo amba, "kechi twakoonsha kukanya bang'onyi kwikijila pamtwe yetu ne, bino twakoosha kwibakanya kupaanga biinsa byabo mu nsuki yeetu. Naanchi mu ino nshita ya kwalenshima, twayayi tushinkule michima yetu ne kuswiisha byaswa muchima wa leesa byuubikwe pe atweeba. Inge tubena kufunda kweendesha motoka, tulaya kulondela mikambizho yoonse ya pamukwakwa. Kafwako juba jo tulaanguluka amba tukeendesha byapusaana na mikaambizhyo. Naanchi kimootu ne mikaambizhyo ya Leesa. Twayayi twiilaame ne kwiilonde mubuumi bweetu boonse bwa bwiina Kristu. Mukuuba biino tukekala baana ba Leesa ne na muchima nobe waanji.

Twayayi twingishishe maawi etu mukwaamba ne mukeleemba mu kukwaashako beena Kristu bakweetu ne aba boonse babula kwitabila mu mafuunde akwa Kristu ne kuleeta bufuumu bwakwa Leesa. Twayayi twibamweesha buumi awo amba Leesa usaaka twiikale naabo; buumi bwa kwiilama kabiji kechi buumi bwa kwizhyachisha ne. naachi mu ino nshiita, twayayi tweseke kutambulwiila aba baantu tumona amba bandengamaambo pakuuba amba bamoone buteemwe bwa Leesa ne kwitabila jikwaabo.

MEPUZHO AKULANGULUKAPO NE KWIFUNJISHAPO MU BITEENTE

- Naachi mbena kukwaasha byeepe baantu munzubu yaami ne mumiizhi pakuuba amba bayuuke Leesa?
- Naachi musaango ka bainetu ba leelo banakuyaanjilamo mumampuuzhya yetu biji nobe kusukulu, kumakito ne mukafulumende?
- Nobe bena Kilishitu, tubena kubapo kika nakukwaasha bainetu bamusaango uno?

KISELA

Biikai baantu babiji baleenga mambo amotu pamo. Mino kasululai umo ne kuzhyachisha mukwabo. Lekai muzhi yeense umuseke ne kumwendeleka, mino kanyike kamo kemane ne kwipuzhya bana kwendeleka auno muntu kuji mukwabo ye baji kuleenga nanji mambo. Mukukankalwa kwasuka namaambo akuyuuka byaubikwa, lekai abaano baantu baji kweendelekanga mukwaabo bateendeke kufyaama ne kweleka umo na umo.

MALOMBELO AMUBITENTE

- Anweba Nkambo, tubenakulombelako bainetu abo amba bayaanda pa nshita yaleepa pakuba amba abwa buneeme bwa buumi bwaabo buyukanyikwe ku baantu boonse. *Nkambo mwitumvwe! Twapopwela mumvwe malombelo yetu!*
- Tubenakulombelako ne baantangi amba bekale na buliinganya pa kusala bakubika patufulo, pakuba amba ne aba bainetu baliinga babasale. *Nkambo mwitumvwe! Twapopwela mumvwe malombelo yetu!*
- Tubenakulombelako ne aba baantu babepesha baakwaabo mubiintu bya pusaanapusana pakuuba amba bekileke ne kubula kutamisha jibiji ne kwingijila pakuwaamisha buumi bwaabo. *Nkambo mwitumvwe! Twapopwela mumvwe malombelo yetu!*